

UDK 37:001.8
37.01:929 Potkonjak N

Primljeno: 04. 05. 2019.

Pregledni rad

Review paper

Jelena Maksimović

NAUČNI DOPRINOS I DELOVANJE NIKOLE POTKONJAKA U RAZVOJU METODOLOGIJE PEDAGOGIJE U SAVREMENOM SISTEMU OBRAZOVANJA

Rad predstavlja istraživanje usmereno na ulogu prof. dr Nikole Potkonjaka u stvaranju i afirmisanju pedagogije kao nauke sa posebnim akcentom na razvoj metodologije pedagogije. Zadaci u ovom istraživanju postavljeni su u skladu sa ciljem i usmereni su na: analizu biografije prof. dr Nikole Potkonjaka, analizu razvoja pedagogije u Jugoslaviji pod uticajem Nikole Potkonjaka, analizu i razvoj metodologije pedagogije u Jugoslaviji pod uticajem Nikole Potkonjaka. Metoda u ovom istraživanju je metoda teorijske analize, a tehnika analiza sadržaja. Autorka je pokušala da doprinese razumevanju naučnog i stručnog delovanja u razvoju pedagogije i metodologije pedagogije Nikole Potkonjaka. Takođe, u radu se detaljno analiziraju počeci bavljenja pedagogijom, obrazovanjem i metodologijom ovog istaknutog pedagoga i akademika. Naveći doprinos u radu je analiza njegovih stavova u razvoju metodologije pedagogije, ali i uticaj na rad i delovanje kasnijih generacija pedagoga kako u socijalističkoj Jugoslaviji, tako i u Srbiji.

Ključne reči: metodologija pedagogije; sistem obrazovanja, Nikola Potkonjak; naučni doprinos; društvo znanja

1. UVOD

Metodologiju definišemo kao nauku koja se bavi metodama naučnog saznanja. S obzirom na to da je metodologija jedan od konstitutivnih elemenata svake nauke, u pedagogiji se izdvojila posebna disciplina – metodologija pedagogije. Metodologija pedagogije (grč. *methodos* – put, postupak, razrada; *logos* – reč, razmatranje) predstavlja pedagošku disciplinu koja proučava puteve pedagoškog saznanja, posebno saznajno-teorijske osnove, sistematizovanje načina, puteva, postupaka, tehnika i instrumenata na području vaspitanja i obrazovanja. Zadaci metodologije pedagogije svrstavaju se dve grupe: teorijsko-epistemološki i organizaciono-tehničko-praktični. U okviru teorijsko-epistemološke grupe osnovni zadaci metodologije pedagogije jesu da doprinosi naučnom utemeljenju pedagogije, da ukazuje na polazišta i osnove na kojima bi takvo utemeljenje trebalo počivati, da utvrđuje strategiju razvoja pedagoške nauke, da formuliše paradigme i epistemološke okvire istraživanja, da sa tih polazišta i osnova, u tim okvirima, kritički preispituje i procenjuje sva saznanja o vaspitanju, čitav pedagoški sistem, pedagogiju kao nauku, kao i da kritički ocenjuje logičko-pojmovni aparat pedagogije. U okviru druge grupe, organizaciono-tehničko-praktične, osnovni zadaci metodologije pedagogije sastoje se u tome da utvrđuje norme i principe kojih bi trebalo istraživači da se pridržavaju u konkretnim proučavanjima i istraživanjima pojedinih pitanja pedagogije, da utvrđuje procedure upotrebe istraživačkih metoda, tehnika i instrumenata u istraživanju vaspitanja, načine obrade i analize činjenica na koje se istraživanje oslanja, a u isto vreme da traga za novim naučno-istraživačkim metodama, tehnikama i instrumentima, kao i načinima njihovog korišćenja, bilo da je reč o novom i originalnom metodološkom saznanju, bilo da je reč o korišćenju i prilagođavanju metodoloških tekovina drugih nauka osobenostima i potrebama saznavanja vaspitanja kao predmeta pedagogije. Iz navedenih zadataka, metodologija pedagogije ima dvojaku funkciju: teorijsko-logičko-heurističko-kritičku i praktično-delatnu (Bandur, Potkonjak 1999).

Područje metodologije pedagogije je interdisciplinarno i proizlazi iz uske povezanosti, kao i uslovljenosti vaspitno-obrazovne prakse sa ostalim područjima pedagogije. Metodologija pedagogije ne bavi se nijednim delom, aspektom, oblašću i vrstom vaspitanja kao takvog. Ona se bavi pitanjima saznavanja vaspitanja, globalno i u okviru svake pedagoške discipline. Kao osnova i kohezioni činilac svih pedagoških disciplina metodologija pedagogije je konstitutivna komponenta i pedagogije kao celine te nauke, kao i svake njene posebne discipline (*Leksikon obrazovnih termina* 2014: 397-398).

Cilj ovog rada je da teorijski sagledamo naučno i stručno delovanje Nikole Potkonjaka¹ u razvoju metodologije pedagogije.

2. UTICAJ NIKOLE POTKONJAKA NA RAZVOJ PEDAGOGIJE U JUGOSLAVIJI

Jugoslovenska pedagogija druge polovine 20. veka je nastajala, razvijala se i razvila, u mnogo čemu, u specifičnu nauku o vaspitanju, karakterističnu za to vreme i ove prostore. Stvarali su je brojni pedagozi teoretičari i praktičari koristeći svoja naučna saznanja i svoje pedagoško iskustvo, kao i saznanja različitih stvaralaca razvijenijih zemalja u svetu. Jugoslovenska pedagogija izgradila je vlastitu filozofiju vaspitanja kao osnovu vaspitno-obrazovnog sistema koji egzistira od polovine 20. veka pa sve do danas (Laketa 2004: 93-108).

Nikola Potkonjak bio je pobornik marksističke pedagogije i metodologije koja se

¹ Nikola M. Potkonjak rođen je 1924. godine u selu Medak, u tadašnjoj Kraljevini Jugoslaviji, u Ličko-senjskoj županiji. Nižu realnu gimnaziju i učiteljsku školu završio je u Karlovcu i Glini. Diplomirao je na Pedagoškoj grupi na Filozofskom fakultetu u Beogradu 1950. godine. Posle diplomске studije završio 1953/54. godine na Institutu za pedagogiju Univerziteta u Londonu (Institut of education London University). Doktorat iz pedagogije stekao je odbranivši na Filozofskom fakultetu u Beogradu 1959. godine disertaciju pod naslovom *Prilog Roberta Ovena socijalističkoj pedagogiji*.

Akademsku karijeru je započeo na Filozofskom fakultetu u Beogradu 1951. godine, stekavši sva akademska zvanja za predmete *Opšta pedagogija* i *Metodologija pedagoških istraživanja*, tako što je izabran za docenta 1965. godine, a za redovnog profesora za iste predmete 1973. godine.

Kao rukovodilac, nosilac i član aktivno je učestvovao u ostvarivanju više naučno-istraživačkih projekata (razvoj srednjeg obrazovanja, razvoj školskog sistema, radno i politehničko obrazovanje, ponavljači u školama Beograda, udžbenici pedagogije u učiteljskim školama, metodološki problemi marksističke pedagogije, vaspitna funkcija škole, škola i njeno društveno okruženje, obrazovanje i znanstveni i tehnološki razvoj Jugoslavije). Držao je predavanja na više Filozofskih fakulteta u Jugoslaviji (Skoplje, Novi Sad, Zadar, Sarajevo), na pedagoškim i učiteljskim fakultetima (Osijek, Rijeka, Zrenjanin, Maribor, Užice, Sombor, Beograd, Jagodina, Vršac). Prilikom studijskih boravaka u inostranstvu držao je predavanja na više univerziteta (SSSR, SAD, Kanada). Izvan neposredne fakultetske nastave bio je veoma aktivan u prosvetno-pedagoškom životu Jugoslavije. Izdajamo da je bio odgovorni urednik jugoslovenskog teorijskog pedagoškog časopisa "Pedagogija" (1963-1976), član redakcije časopisa "Nastava i vaspitanje", urednik "Pedagoške enciklopedije" (1989), urednik "Pedagoškog leksikona" (1995), urednik Biblioteke "Suvremeni jugoslavenski pedagozi" (Osijek). Na prostorima nekadašnje Jugoslavije bio je inicijator i organizator na gotovo svim konferencijama pedagoga, a posebno na prvih šest kongresa pedagoga Jugoslavije (Trnavac 2004: 325-335).

Na osnovu bogate biografije i bibliografije Nikole Potkonjaka možemo zaključiti da pripada grupi izrazitih autoriteta u jugoslovenskoj pedagoškoj nauci. Radilo se o velikom borcu za svestrani razvoj i obrazovanje čoveka, tako da je ostavio duboke tragove u pedagoškoj nauci i u metodologiji pedagogije. Nikola Potkonjak je rekao: „Socijalizam je za mene, kao i za najveći broj pripadnika moje generacije - sirotinje i ratnika - obećavao bolje i pravednije društvo. Prihvatili smo ga otvorena srca i bez rezerve. I to je opredelilo ceo moj budući život i rad“ (Potkonjak 2004: 13). Iako se nalazi u desetoj deceniji života, Nikola Potkonjak je i danas aktivan na polju nauke o vaspitanju i obrazovanju.

razvijala u okvirima tadašnjih društvenih i humanističkih nauka. Marksistička pedagogija u Jugoslaviji sredinom prošlog veka polazila je od marksističke filozofije i stavova Marksa i Engelsa. Postoji nekoliko aspekta koji se moraju analizirati da bi se moglo iz marksističke perspektive odgovoriti na pitanje šta je vaspitanje. Osnovni činioci jesu: čovek, rad, društvo, ali i funkcija vaspitanja u odnosu prema tim činiocima, kao i njihov međusobni odnos (Potkonjak 1977: 1-16). Po shvatanju Marksa i Engelsa, presudnu ulogu za razvoj čoveka imao je rad, a iz toga je izveden stav da u vaspitanju rad mora imati dominirajući karakter. Opredeljujući se za rad koji obavlja, menjajući prirodu oko sebe, čovek istovremeno i stvara i menja sebe. Rad i društveni odnosi daju smisao i karakter vaspitanju. Pristalice marksističke pedagogije gledale su na proces vaspitanja kao na proces koji je dinamičan, svrshodan, poseduje dijalektički karakter, te koji predstavlja međuljudski odnos. Vaspitanjem se menja čovek, koji van zajednice ne može opstati (Potkonjak 2003). Predstavnici ovog pravca smatraju da se čovek prema prirodi ne odnosi direktno nego posredno putem svog rada, zalažu se da obrazovanje bude demokratsko, javno i svima dostupno.

3. RAZVOJ METODOLOGIJE PEDAGOGIJE POD UTICAJEM NIKOLE POTKONJAKA

Istorijski razvoj metodologije pedagogije u Jugoslaviji išao je uporedo i pod snažnim uticajem evropske i svetske pedagogije, i to, naravno, u aspektima koji su bili prihvatljivi na osnovnoj matrici marksističkog mišljenja i djelovanja. Do početka XX veka u pedagoškim istraživanjima preovladavala je paradigma razumevanja čiji je osnovni istraživački postupak hermeneutika; istraživanja nisu bila empirijski usmerena što je ostavilo snažan pečat na metodologiju pedagogije. Tokom druge polovine XX veka u razvoju pedagoške misli došlo je do značajnog napretka u razvoju metodologije pedagogije, kao neizostavnog pratioca razvoja pedagoške nauke i njenog konstituisanja (Maksimović, Petrović 2012: 151-175).

Razvoj metodologije pedagogije moguće je detaljnije analizirati u kontekstu društvenih promena u drugoj polovini 20. veka. Okretanje SFR Jugoslavije Sovjetskom Savezu kao uzoru 1944/45. godine obeležilo je početke razvoja metodologije pedagogije. Jednostrana filozofska, idejno-ideološka orijentacija sovjetske pedagogije snažno je uticala na metodologiju pedagogije i u Srbiji, kao federalnoj jedinici socijalističke Jugoslavije, što je ostavilo izvesne posledice u

razvoju nauke o vaspitanju. Razvoj metodologije pedagogije prolazio je kroz nekoliko perioda koji su se odrazili na vaspitanje i obrazovanje, a u kojima je važnu ulogu imao i Nikola Potkonjak, pre svega zato što je neprestano naglašavao da je cilj razvoj metodologije pedagogije i nastojanje da se pedagoške istine teorijski i naučno utemelje (Potkonjak 2004: 18).

Kao što smo prethodno naglasili, period nakon Drugog svetskog rata (1945/46-1952/53) bio je pod snažnim uticajem sovjetske pedagogije, kada je dedukcija bila jedino moguće metodološko opredeljenje. Usko shvaćena marksistička i socijalistička pedagogija bila je jedina osnova za razvoj vaspitanja i obrazovanja pod snažnim uticajima partijskih i državnih organa. U tom periodu nisu postojale istraživačke pedagoške institucije, istraživački pedagoški kadrovi, naučno-istraživačka pedagoška delatnost bila je nerazvijena, a opšti pedagoški problemi nisu bili naučno proučavani (Potkonjak 1994, 1977). Na Prvom kongresu pedagoga Jugoslavije 1952. godine u Beogradu istaknuto je da se u pedagogiji mora utvrditi nova metodološka osnova na kojoj će biti moguće proučavati pedagošku praksu i povezivati pedagošku teoriju sa praksom, kao i oslanjati njen razvoj na neposrednu praksu (Potkonjak 1994: 29-45). Pred sami kraj ovog perioda, kao neizbežni pristup u konstituisanju pedagogije afirmiše se u određenoj meri i indukcija.

Nakon toga je usledio period metodološke preorijentacije (1952/53-1963) koju karakteriše naglašenije izučavanje pedagoške prakse i vaspitne empirije, što je opredelilo razvoj savremene metodologije pedagogije ka istraživanjima uslova u kojima se vaspitno-obrazovni proces odvija kroz primenu savremenih tehnika i metoda (Potkonjak 1994: 47-75). Metodološki sadržaji u nastavnim programima učiteljskih škola Jugoslavije prisutni su od 1953. godine, a metodološkim pitanjima u naučno-istraživačkom smislu, pored Nikole Potkonjaka, bavili su se Vladimir Šmit (1958) kao i Vladimir Mužić (1968). Značajan pomak u razvoju metodologije pedagogije ovog doba predstavlja formiranje Instituta za pedagoška istraživanja 1961. godine u Beogradu.

Treća faza u razvoju pedagogije u socijalističkoj Jugoslaviji naziva se periodom konsolidacije (1963-1970) zato što je to razdoblje kada se pedagoška nauka predmetno i metodološki jasno učvrstila (Potkonjak 1994: 77-101). Sistemski pristup razvoju ove nauke potvrđuje organizovanje prvog Savetovanja pedagoga Jugoslavije (1963), drugog Kongresa pedagoga Jugoslavije (1965), uvođenje kurseva Metodologije pedagogije u studije pedagogije, pojava udžbenika pedagogije koji su imali i sadržaje iz metodologije pedagogije. Za razvoj metodologije pedagogije posebno je bilo značajno da je 1962. godine na Katedri za pedagogiju Filozofskog fakulteta u

Beogradu uveden studijski predmet *Metodologija pedagoških istraživanja sa statistikom*, a prvi profesor kome je povjerena nastava na ovom predmetu bio je Nikola Potkonjak.

Period samoupravne pedagogije (1970-1986/87) imao je cilj da se izgradi tzv. samoupravna pedagogija u Jugoslaviji, različita od svih socijalističkih, marksističkih, građanskih i drugih pedagogija (Potkonjak 1994: 103-233). Deklarativno, u jugoslovenskoj metodologiji nastoji se naći jedinstvo između filozofskog i naučnog, teorijskog i empirijskog, objektivnog i vrednosnog, deduktivnog i induktivnog, kvalitativnog i kvantitativnog. Godine 1977. objavljena je studija *Teorijsko-metodološki problemi pedagogije (Epistemologija pedagogije)* Nikole Potkonjaka, koja predstavlja jedno od najznačajnijih dela iz oblasti metodologije pedagogije u Jugoslaviji tog doba. Autor je kroz raskršća, dileme i teorijsko-metodološke probleme predstavio predmetno-metodološko utemeljenje koncepcije vaspitanja, osobnosti razvitka jugoslovenske pedagogije, kao i samoupravnog socijalističkog vaspitanja. Odmah po izlasku ovo delo je postalo nezaobilazno metodološko polazište domaćih naučnika i teoretičara.

Veliku pažnju u ovom periodu razvoja pedagogije u socijalističkoj Jugoslaviji izazvala je i Potkonjakova studija *Metodološki problemi sistemnih proučavanja u pedagogiji* 1982. godine u kojoj je opisao model sistemno-strukturalno-funkcionalnih istraživanja u vaspitanju i obrazovanju. Govoreći o nastanku i raširenosti sistemnih proučavanja, o osnovnim razlozima za primenu ovih proučavanja u pedagogiji, kao i o metodološkim osobenostima sistemnih proučavanja, Potkonjak je kroz konstrukciju modela na osnovi sistemske analize objasnio veze i odnose, dinamizam i funkcionisanje sistema. Održavanjem Osmog okruglog stola časopisa *Pedagogija* na Igmanu kod Sarajeva 1986. godine i Šestog kongresa pedagoga u Mariboru godine 1986. završava se razvojni put jugoslovenske socijalističke pedagogije.

Period raskršća i traženja novog identiteta pedagogije (1986/87-1991/92) predstavlja razdoblje raspada socijalističkih država i krize koja je zahvatila sve oblasti društvenog života, pa i vaspitanje i obrazovanje. Akcenat je i u tom periodu stavljen na proučavanje važnih metodoloških pitanja, na reagovanje pedagogije na savremene društvene promene, promišljanja metodologije u okviru različitih paradigmi, metodološke izazove novih pedagoških strujanja, studije slučaja i etnografska istraživanja u proučavanju pedagoških pojava, a posebno na uticaj informatičke tehnologije na metodologiju pedagogije (Potkonjak 1994: 235-257).

Nakon raspada zajedničke države Nikola Potkonjak nastavio je svoj pedagoški rad u Beogradu uz napore da vaspitanje i obrazovanje, kao i metodologiju pedagogije,

poveže sa novim okolnostima ne raskidajući kontinuitete sa vlastitiom i pedagoškim tradicijama naroda sa kojima smo živeli i radili decenijama. Kao zalog Potkonjakovoj ideji o neophodnosti razvoja metodologije pedagoških istraživanja, u prvoj deceniji 21. veka na prostoru Srbije i Republike Srpske stvorene su reprezentativne kadrovske, materijalne, institucionalne i druge obrazovno-naučne osnove koje su garancija za dalji razvoj metodologije pedagogije u Srba.

ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Istorijski razvoj metodologije pedagogije u Jugoslaviji i Srbiji išao je uporedo i pod snažnim uticajem evropske i svetske pedagogije uz uočljivo prilagođavanje tih tekovina jugoslovenskoj društveno-ideološkoj konjunkturi. Do početka 20. veka u pedagoškim istraživanjima preovladavala je paradigma razumevanja, čiji je osnovni istraživački postupak bila hermeneutika, istraživanja nisu bila empirijski usmerena što je ostavilo snažan pečat na metodologiju pedagogije. Tokom druge polovine 20. veka u razvoju pedagoške misli došlo je do značajnog napretka u razvoju metodologije pedagogije, kao neizostavnog pratioca razvoja pedagoške nauke i njenog konstituisanja. Intenzivan razvoj počinje u drugoj polovini 20. veka, kada veliki broj pedagoga počinje da se bavi pitanjima metodologije pedagogije, kada je izdat veliki broj udžbenika, časopisa i leksikona u ovoj oblasti i kada se počinje izučavati na fakultetima (na katedrama za pedagogiju) kao samostalna studijska disciplina. U svemu tome neprocenjiva je i nezamenjiva uloga Nikole Potkonjaka. Razvoj metodologije pedagogije pod uticajem Nikole Potkonjaka pratile su i neophodne kadrovske i institucionalne promene, koje su omogućavale stvaranje boljih uslova za bavljanje naučno-istraživačkim radom. Kao što je to slučaj i sa drugim naučnim oblastima i razvoj pedagogije, a u okviru nje i metodologije pedagogije, u velikoj meri zavisio je od društvenih i političkih promena. Sposobnost Nikole Potkonjaka ogledala se i u tome što je sve te društvene promene znao iskoristiti za nove metodološke iskorake u razvoju pedagogije, te da na kreativan način sa brojnim mlađim saradnicima učestvovati u konstituisanju pravaca proučavanja srpske pedagogije u XXI veku.

LITERATURA

1. Bandur, Veljko, Nikola Potkonjak (1999), *Metodologija pedagogije*, Savez pedagoških društava Jugoslavije, Beograd.
2. *Biografija Nikole Potkonjaka*. Preuzeto 10. 01. 2018. godine <http://www.sao.org.rs/prod01.htm>
3. *Jugoslovenska pedagogija druge polovine 20. veka: zbornik radova sa naučnog skupa povodom 80. godina od rođenja prof. dr Nikole M. Potkonjaka* (2004), ur. Nedeljko Trnavac, Učiteljski fakultet, Užice.
4. Laketa, Novak (2004), "Koreni i razvoj pedagogije u drugoj polovini XX veka", *Jugoslovenska pedagogija druge polovine 20. veka: zbornik radova sa naučnog skupa povodom 80. godina od rođenja prof. dr Nikole M. Potkonjaka*, Učiteljski fakultet Užice, str. 93-108.
5. *Leksikon obrazovnih termina* (2014), Učiteljski fakultet, Beograd
6. Maksimović, Jelena, Jelena Petrović (2012), "Razvoj metodologije pedagogije u Srba", *Istraživanja u pedagogiji*, 2(1), Srpska akademija obrazovanja; Visoka škola za obrazovanje vaspitača, Beograd/Vršac, str. 151-178.
7. Mužić, Vladimir (1977), *Metodologija pedagoškog istraživanja*, Svjetlost, Sarajevo
8. Potkonjak, Nikola (1977), "Revolucionarne tradicije i jugoslovenski socijalistički patriotizam", *Marksizam i obrazovanje*, *Prosvetni pregled*, (65), Beograd, str. 1-16.
9. Potkonjak, Nikola (1977), *Teorijsko-metodološki problemi pedagogije (epistemologija pedagogije)*, Prosveta, Beograd
10. Potkonjak, Nikola (1982), *Metodološki problemi sistemnih proučavanja u pedagogiji*, *Institut za pedagoška istraživanja*. Prosveta, Beograd
11. Potkonjak, Nikola (1994), *Razvoj shvatanja o konstitutivnim komponentama pedagogije u Jugoslaviji (1944/45-1991/92)*, Institut za pedagogiju i andragogiju Filozofskog fakulteta, Beograd
12. Potkonjak, Nikola (2003), *XX vek – ni "vek deteta" ni vek pedagogije: ima nade ... XXI vek*, Savez pedagoških društava Vojvodine - Pedagoško društvo Republike Srpske, Novi Sad/Banja Luka
13. Potkonjak, Nikola (2004), "Jugoslovenska pedagogija druge polovine XX veka (pogled iz ličnog ugla)", *Jugoslovenska pedagogija druge polovine 20. veka: zbornik radova sa naučnog skupa povodom 80. godina od rođenja prof. dr Nikole M. Potkonjaka*. Učiteljski fakultet, Užice, str. 11-22.

14. Trnavac, Nedeljko (2004), "Bio-bibliografija prof. dr Nikole Potkonjaka - povodom 80-godišnjice rođenja", *Jugoslovenska pedagogija druge polovine 20. veka: zbornik radova sa naučnog skupa povodom 80. godina od rođenja prof. dr Nikole M. Potkonjaka*, Učiteljski fakultet, Užice, str. 325-335
15. Šmit, Vladimir (1958), *Kako danas da razvijamo pedagošku nauku kod nas*, Savremena škola, Beograd

NIKOLA POTKONJAK'S SCIENTIFIC CONTRIBUTION AND ACTIVITIES IN THE DEVELOPMENT OF PEDAGOGICAL METHODOLOGY IN CONTEMPORARY EDUCATIONAL SYSTEM

Summary:

The paper presents research focused on the role of Prof. Nikola Potkonjak, PhD, in the creation and affirmation of pedagogy as a scientific discipline particularly highlighting the development of pedagogical methodology. The research objectives aim at conducting several analyses, first being the analysis of Prof. Nikola Potkonjak's biography, then the analysis of the development of pedagogy in Yugoslavia influenced by Nikola Potkonjak, and finally the analysis and development of pedagogical methodology in Yugoslavia influenced by Nikola Potkonjak. Theoretical analysis is the method used in the research along with the technique based on content analysis. The author tried to make a contribution to understanding of the scientific and professional activities in the development of pedagogy and pedagogical methodology influenced by Nikola Potkonjak. Additionally, the paper particularly analyses the beginnings of pedagogy, education and methodology of this prominent pedagogue and academician. The greatest contribution to the paper is the analysis of his views on the development of pedagogical methodology as well as his impact on the work and performance of later generations of educators in both socialist Yugoslavia and Serbia.

Key words: pedagogical methodology; educational system, Nikola Potkonjak; scientific contribution; a knowledge society

Adresa autora

Authors' address

Jelena Maksimović

Filozofski fakultet u Nišu

jelena.maksimovic@filfak.ni.ac.rs